

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres ref
14/7056-GBO

Vår ref
2015/4672-INGNIL

Dato
11.05.2015

Hørings svar - Forslag til endringer i utlendighetsloven og utlendighetsforskriften – Hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – Endringer i statsborgerloven

Vi viser til brev fra Justis- og beredskapsdepartementet, datert 27.03.15, hvor endringer i utlendighetsloven og utlendingsforskriften ble sendt på høring.

UiB vil særlig påpeke hvilke konsekvenser lovendringene kan få for norske forskningsinstitusjoners muligheter for å rekruttere internasjonale forskere.

Opptjeningstid

UiB ser positivt på at forskere som har hatt tillatelse som faglært og som går over på tillatelsen forskere med egne midler eller som student, ikke mister sin sammenhengende opptjeningstid ved å gå over på en av disse to tillatelsene. Regelverket åpner med dette for at forskeren kan bli i Norge også i tiden mellom avslutningen av et forskningsprosjekt og oppstart av et nytt prosjekt. Vi legger til grunn at forskerens medfølgende familie også får forlenget sin oppholdstillatelse og får fortsette sin opptjeningstid på lik linje med hovedpersonen, når forskeren går over fra tillatelse som faglært til en av de andre tillatelsene.

Endringsforslaget om å beholde opptjeningstid spesifiserer at dette gjelder når forskeren går over fra tillatelse som faglært til tillatelse som forsker med egne midler eller student. Ved UiB ser vi også at noen forskere i denne fasen etter PhD-stilling også søker om tillatelse som arbeidssøker som i dag kan gis for 6 måneder etter avsluttet utdanning i Norge. Vi mener derfor at også denne tillatelsen bør være omfattet av endringen som foreslås slik at forskeren ikke mister sin samlede opptjeningstid ved å gå over på denne tillatelsen etter å ha hatt tillatelse som faglært.

Botid for permanent oppholdstillatelse

UiB mener at lovendringsforslagene samlet sett vil slå uheldig ut for internasjonale forskere i Norge. Endringen i botid fra 3 til 5 år for permanent oppholdstillatelse vil særlig ramme unge forskere på phd-nivå og postdoktornivå, som i dag ofte gis tillatelse som faglært enten for 3 år eller for 2 år og med mulighet for forlengelse med 1 år. Disse grupper har nå anledning til å søke om permanent opphold etter 3 år.

Tiden etter phd-grad og postdoktor er forbundet med usikkerhet og uforutsigbarhet. Forskeren er i starten av sin karriere og konkurransen om vitenskapelige stillinger og forskningsmidler er stor. Det vil medføre ekstra usikkerhet å måtte søke nye og midlertidige oppholdstillatelser i tiden etter stipendiatstillinger. Gode kandidater har gjerne flere jobbtillbud å velge mellom og mange vil velge en stabil jobb- og bosituasjon i et annet land framfor en usikker tilværelse i Norge.

Norge utdanner et betydelig antall internasjonale doktorgradskandidater hvert år. Over en tredjedel av de som disputerer har utenlandsk statsborgerskap. Det er viktig at Norge klarer å beholde kompetansen vi investerer i. Det nye lovforslaget legger ikke til rette for dette med økt krav til botid for permanent opphold. Også endringsforslaget om at man må ha en tillatelse som danner grunnlag for permanent opphold under saksbehandlingstiden, og ikke lenger kun på søknadstidspunktet, vil ha en ytterligere negativ effekt.

Utenlandsopphold

Det er umulig å tenke seg forskningsutvikling uten en utstrakt internasjonal kontakt og samarbeid. Det er en nødvendig forutsetning at flere forskere reiser ut for å få erfaring, bygge internasjonale nettverk og hente inn ny kunnskap til Norge. Dette gjelder både norske og internasjonale forskere i Norge.

Forslaget om å utvide tiden en faglært på oppdrag fra arbeidsgiver kan ha oppholdt seg i utlandet under opptjeningstiden, kombinert med forslaget om økt krav om botid, innebærer imidlertid en innstramning når det gjelder utenlandsopphold. Endringsforslaget gir mulighet for utenlandsopphold i inntil 20 måneder i løpet av en 5-års periode. Mange forskere har såkalt forskertermin, der forskeren oppholder seg ved en utenlandsk forskningsinstitusjon i rundt 12 måneder, og for yngre forskere kan flere forskningsopphold av ulik lengde være svært aktuelt. Med det nye forslaget kan mye av utenlandskvoten fort bli brukt opp. Dette legger begrensninger på forskerens mulighet til deltakelse på forskningskonferanser og kortere forskningsopphold for øvrig i den samme 5-årsperioden.

Dersom forslaget om å øke kravet til fra tre til fem år blir vedtatt, vil vi anbefale at tiden der forskeren har forskningsopphold utenlands unntas i kvoten på 20 måneder så lenge forskeren har kontrakt med en norsk institusjon under utenlandsoppholdet.

Endringsforslaget omtaler ikke hovedpersonens familie ved utenlandsopphold og familiemedlemmers grunnlag for permanent oppholdstillatelse i Norge. Det vil være gunstig om tiden der forskeren har forskningsopphold utenlands unntas i kvoten på 20 måneder også for forskerens familiemedlemmer, slik at familien kan følge med hovedpersonen på arbeid utenlands.

Siden endringsforslaget legger opp til å harmonisere Utlendingsloven og Statsborgerloven, bør eventuelle unntak for utenlandsopphold for å kunne søke permanent opphold også gjelde for å kunne søke norsk statsborgerskap.

Krav om samfunnskunnskap

Endringsforslaget legger opp til at søkeren må ha fulgt kurs i samfunnskunnskap for å kunne søke permanent opphold. I dag har faglærte og selvstendig næringsdrivende som har ankommet Norge etter 2012 krav om å følge 250 timer i norskopplæring og 50 timer i samfunnskunnskap for å kunne søke permanent opphold, mot til sammen 600 timer for andre grupper. UiB mener det er hensiktsmessig at unntaket for faglærte og selvstendig

næringsdrivende på 300 timer norsk- og samfunnskunnskap blir stående og at universitetets egne norskkurs- og prøver tilfredsstillende krav til dokumentasjon av norsk- og samfunnskunnskap

Andre forhold

Vi vil også påpeke at det vil være en klar fordel om tillatelse som faglært og tillatelse som forsker med egne midler kan saksbehandles av samme enhet i Utlendingsdirektoratet (UDI) og at det er anledning til å benytte Sentre for utenlandske arbeidstakere (SUA) også for å søke tillatelse som forsker med egne midler. I dag behandles tillatelsen som forsker med egne midler i Studieneheten i UDI, mens tillatelse som faglært saksbehandles i Arbeidsenheten og det er ikke anledning til å fremme søknad om forsker med egne midler hos SUA. Dette innebærer at ulike premisser legges til grunn for de to tillatelsene for at forskeren skal utføre samme type arbeid i Norge.

UiB ønsker samtidig at mål for saksbehandlingstid for forskere på egne midler og deres familier kommer under samme måltall som faglært. I dag er saksbehandlingstiden for denne gruppen vesentlig lengre enn for faglært. Gruppen forskere på egne midler omfatter også mange høyt rangerte gjesteprofessorer (og andre) som kommer for en begrenset tid til norske institusjoner. Med dagens ordning, hvor disse i praksis behandles som studenter medfører det lang behandlingstid. For forskere som ønsker å ta med familie er dette et stort problem da saksbehandlingstiden kan løpe opp mot 9 måneder før familietillatelsen er innvilget.

UiB mener de foreslåtte endringene til Utlendingsloven samlet sett vil gjøre Norge mindre attraktivt for de beste internasjonale forskere. Dette vil gjøre det mer krevende å realisere regjeringens høye ambisjoner for det norske kunnskapssamfunnet.

Vennlig hilsen

Anne Lise Fimreite
prorektor

Tore Tungodden
kst. ass. universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi
Kunnskapsdepartementet